

ОСОБЛИВОСТІ ПОЛІТИКИ ЄС В ГАЛУЗІ ВІДНОВЛЮВАЛЬНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ

Вивчення досвіду та практики правового регулювання ЄС в галузі відновлювальної енергетики є корисним для України в умовах її інтеграції до Єдиного ринку електроенергії.

В ЄС реформування енергетичного ринку в бік лібералізації почалося наприкінці 1980-х років. Протягом цих років було створено Єдиний лібералізований ринок електроенергії та газу з високим рівнем конкуренції (ЄЛРЕГ). Завдяки цьому повинні були знизитися тарифи на енергоносії в різних державах-членах. В 1996–1998 роках створені перша електрична та газова директиви. В 2000-х цей процес продовжився та прийняті Директиви, які розвивали та деталізували основні положення реформи, а в 2009 році прийнято Третій пакет заходів по реформуванню ЄЛРЕГ щодо спільних правил для внутрішнього ринку електроенергії та газу.

Принципи конкурентного середовища в рамках Єдиного Енергетичного ринку: 1) спрощення умов виходу на ринок нових виробників (за рахунок спрощення адміністративних процедур, пільгового режиму, підключення до мереж нових генеруючих потужностей, розвиток спотових ринків, полегшення діяльності трейдингових компаній тощо); 2) руйнування монопольної структури ринків за рахунок розподілу функцій видобутку/генерації, транспортування та розподілу (розподіл власності та юридичний розподіл); 3) поетапне надання споживачам права вільно вибирати постачальників енергоресурсів, включаючи можливості купувати енергоресурси у виробників з іншої держави ЄС; 4) введення обов'язкового доступу третіх осіб до мереж, що необхідно для реалізації права споживача на вибір постачальника; 4) створення незалежних національних регулюючих органів (Агентство по співробітництву енергетичних регуляторів, ACER є доступним для участі третіх країн, в т. ч. України, які уклали договори з ЄС, згідно з якими вони впровадили та застосовують право ЄС у сфері енергетики); 5) розвиток транскордонної інфраструктури, спрощення порядку транскордонних поставок та зниження їх вартості.

Правовим фундаментом європейської енергетичної політики є Енергетична хартія, Договір до Енергетичної хартії, Протокол з питань енергетичної ефективності та відповідні екологічні вимоги. Україна та більше 50 країн є учасниками Договору.

Загальні цілі політики в області альтернативної енергетики визначені в Директиві 2009/28/ЕС щодо просування використання альтернативних джерел. Кожна країна повинна скласти Національний план розвитку альтернативної енергетики, що включає мету отримання 20% від загального споживання енергії в ЄС з відновлюваних джерел енергії до 2020 року. Ці плани повинні передбачати конкретні засоби регулювання, а також цінові схеми, доступ до електричних мереж.

Схеми підтримки розвитку відновлювальної електроенергетики (Commission Communication of 7 December 2005 «The support of electricity from renewable energy sources» щодо підтримки виробництва електроенергії з відновлюваних джерел енергії):

1) встановлення «зелених» тарифів. Ця схема стимулювання діє зараз в Україні.

2) зелений сертифікат (Швеція, Великобританія, Італія, Бельгія та Польща). ВДЕ продається за звичайною ринковою ціною. Всі споживачі зобов'язані придбати певну кількість зелених сертифікатів від виробників ВДЕ з фіксованим відсотком (квот);

3) системи тендерів у двох державах-членах (Ірландія і Франція), відповідно до якої держава випускає серію запрошень до участі в тендері на поставку ВДЕ, який буде продаватися за ринковою ціною. Додаткові витрати покладаються на кінцевого споживача у вигляді спеціального податку;

4) податкові стимули (Мальта та Фінляндія).

Для оцінки ефективності схем підтримки необхідно брати до уваги істотні відмінності між національними та регіональними ресурсами різних держав-членів. Чим більший розрив між «витратами на виробництво» і «підтримкою» тим менш економічно ефективною є система.

Сумісність різних схем підтримки відновлюваних джерел енергії в розвитку внутрішнього ринку електроенергії є істотним у середньостроковій і довгостроковій перспективі. На ринку домінує одна або кілька енергетичних компаній, що часто вертикально інтегровані. Має гарантуватися вільний доступ до мережі, при цьому незалежність мережевих операторів є життєво важливим для нормального функціонування схем підтримки.

Уряди повинні забезпечити, щоб споживачі були інформовані про те, яким чином ці схеми підтримки для відновлювальних джерел енергії позначається на споживачах.

Заходи щодо зниження адміністративних бар'єрів: зниження кількості органів, що беруть участь у національному, регіональному та міс-

цевому регулюванні та координація між ними; встановлення чітких керівних принципів і точного поділу обов'язків щодо надання дозволів; створення механізмів перспективного планування у відповідності до європейського екологічного законодавства.

Данія, Фінляндія, Німеччина і Нідерланди встановили правила належної практики щодо спільної вартості інвестицій, які повинні бути зроблені в мережу. Застосовується підхід, відповідно до якого витрати, пов'язані з приєднанням несе розробник проекту або спільно з операторами мережі. Ці правила повинні бути повністю прозорими і недискримінаційними. Комісія рекомендує створити систему гарантування походження електроенергії з відновлюваних джерел енергії в цілях сприяння розвитку торгівлі та забезпечення прозорості для споживачів.

Таким чином, враховуючи положення законодавства ЄС у сфері відновлювальної енергетики, адаптація українського законодавства у цій сфері потребує прийняття законодавчих актів, спрямованих на: створення умов для збільшення використання відновлювальних джерел енергії, зокрема, через забезпечення доступу електроенергії з відновлювальних джерел до електричних мереж за прийнятними цінами, спрощення адміністративних процедур надання дозволу на будівництво «відновлювальних» електростанцій; фінансове, правове та організаційне стимулювання використання відновлювальних джерел; створення недискримінаційних умов для виробництва енергії з різних відновлювальних джерел.

Кузьміна Марина Миколаївна – к.ю.н., науковий співробітник НДІ правового забезпечення інноваційного розвитку НАПрН України, доцент кафедри господарського права Національного юридичного університету ім. Ярослава Мудрого

І. М. Курашова

ДО ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ САМОРЕГУЛІВНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В БУДІВЕЛЬНІЙ СФЕРІ (ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ)

Однією із головних реалій реформаційної сучасності в Україні є спроби провести децентралізацію влади. Зокрема, сьогодні можна говорити про попередньо схвалений Верховною Радою України законопроект